

॥ २१ ॥ २२ ॥ २३ ॥ २४ ॥ २५ ॥ २६ ॥ २७ ॥ २८ ॥ २९ ॥ ३० ॥ ३१ ॥ ३२ ॥ ३३ ॥ ३४ ॥ ३५ ॥ ३६ ॥ ३७ ॥ ३८ ॥ ३९ ॥ ४० ॥ ४१ ॥ ४२ ॥ ४३ ॥ ४४ ॥ ४५ ॥ ४६ ॥

एतन्मेष्टुतोब्रूहिकुशलोत्थासिसंजय ॥ यच्चदुर्योधनोमंदःकृतवांस्तनयोमम ॥ २१ ॥ बलक्षयंतथादृष्ट्वासएकःपृथिवीपतिः ॥ संजयउवाच रथानां
 द्वेसहस्रेतुसप्तनागशतानिच ॥ २२ ॥ पंचचाश्वसहस्राणिपत्तीनांचशतंशताः ॥ एतच्छेषमभूद्राजन्यांडवानांमहद्वलं ॥ २३ ॥ परिगृह्यहियद्युद्धेधृष्टद्युम्नोव्यव
 स्थितः ॥ एकाकीभरतश्रेष्ठततोदुर्योधनोदृष्टः ॥ २४ ॥ नापश्यत्समरेकंचित्सहायंरथिनावरः ॥ नर्दमानान्परान्दृष्ट्वास्वलस्यचसंक्षयं ॥ २५ ॥ तथादृष्ट्वा
 हाराजएकःसपृथिवीपतिः ॥ हतंस्वहयमुत्सृज्यप्राङ्मुखःप्राद्रवद्भयात् ॥ २६ ॥ एकादशचभूतार्तापुत्रोदुर्योधनस्तव ॥ गदामादायतेजस्वीपदातिःप्रस्थितो
 द्रुपः ॥ २७ ॥ नातिदूरंतोगत्वापद्भ्यामेवनराधिपः ॥ सस्मारवचनंक्षत्तुर्मशीलस्यधीमतः ॥ २८ ॥ इदंनूनमहाप्राज्ञोविदुरोदृष्टवान्पुरा ॥ महद्देशसमस्माकं
 क्षत्रियाणांचसंयुगे ॥ २९ ॥ एवंविंचितयानस्तुप्रविचिक्षुर्द्रुपः ॥ दुःखसंतप्तदयोदृष्ट्वा राजन्बलक्षयं ॥ ३० ॥ पांडवास्तुमहाराजधृष्टद्युम्नपुरोगमाः ॥
 अभ्यद्रवंतंसंकुद्धास्तवराजन्बलंप्रति ॥ ३१ ॥ शक्त्यष्टिप्रासहस्तानांबलानामभिगर्जतां ॥ संकल्पमकरोन्मोघगांडीवेनधनंजयः ॥ ३२ ॥ तान्हत्वानिशितैर्वा
 णैःसामात्यान्सहबंधुभिः ॥ रथेष्वेतहयेतिष्ठन्नुनोबद्धशोभत ॥ ३३ ॥ सुबलस्यहतेपुत्रेसवाजिरथकुंजरे ॥ महावनमिवच्छिन्नमभवत्तावकंबलं ॥ ३४ ॥
 अनेकशतसाहस्रेवल्लेदुर्योधनस्यह ॥ नान्योमहारथोरान्जीवमानोव्यदृश्यत ॥ ३५ ॥ द्रोणपुत्राहतेवीरात्तथैवकृतवर्मणः ॥ कृपाच्चगौतमाद्राजन्यार्थिवाच्च
 तवात्मजात् ॥ ३६ ॥ धृष्टद्युम्नस्तुमां दृष्ट्वाहसन्सात्यकिमब्रवीत् ॥ किमनेनगृहीतेननानेनार्थोस्तिजीवता ॥ ३७ ॥ धृष्टद्युम्नवचःश्रुत्वाशिनेनमामहारथः ॥ उद्य
 म्यनिशितंखड्गंहंतुंमामुद्यतस्तदा ॥ ३८ ॥ तमागम्यमहाप्राज्ञःकृष्णद्वैपायनोब्रवीत् ॥ मुच्यतांसंजयोजीवन्नहतव्यःकथंचन ॥ ३९ ॥ द्वैपायनवचःश्रुत्वाशि
 नेर्नसाकृतांजलिः ॥ ततोमामब्रवीन्मुक्तास्वस्ति संजयसाधय ॥ ४० ॥ अनुज्ञातस्त्वहतेनन्यस्तवर्मानिरायुधः ॥ प्रातिष्ठेयनगरंसायाङ्गेरुधिरोक्षितः ॥ ४१ ॥
 क्रोशमात्रमपक्रांतंगदापाणिमवस्थितं ॥ एकंदुर्योधनंराजन्नपश्यंभृशविक्षतं ॥ ४२ ॥ सतुमामश्रुपूर्णक्षोनाशक्रोदभिर्वीक्षितुं ॥ उपप्रैक्षतमां दृष्ट्वा तथा
 दीनमवस्थितं ॥ ४३ ॥ तंचाहमपिशोचंतं दृष्ट्वाकाकिनमाहवे ॥ मुहुर्त्तनाशकंवकुमतिदुःखपरिप्लुतः ॥ ४४ ॥ ततोस्मैतदहंसर्वमुक्तवान्ग्रहणंतदा ॥ द्वैपायन
 प्रसादाच्चजीवतोमोक्षमाहवे ॥ ४५ ॥ समुहुर्त्तमिवध्यात्वाप्रतिलभ्यचचेतनां ॥ भ्रातृश्वसर्वसैन्यानिपर्यपृच्छतमांततः ॥ ४६ ॥